



Perhe on enemmän kuin yksi

Koko perheen huomioiminen perhekeskuksissa

Emilia Säles, hankepäällikkö, Perhehoitoliitto ry

Karolina Lamroth, projektityöntekijä, Leijonaemot ry

Jaana Ylönen, yksikön vastaava, Perpe-keskus, Honkalampi



Perhe tarvitsee palveluita

- Palveluohjaus kuuluu kaikille perheille – silti perheet kokevat, että lakisääteisistä palveluista joutuu taistelemaan
- Palveluissa tärkeä on, että ne ovat asiakaslähtöisiä eli perheeltä kysytään, mitä palveluita he kokevat tarvitsevansa
- Palveluiden saamisen kriteerit eivät saa painottua fyysiseen vammaan, vaan psyykkisen tuen ja valvonnan tarve on myös huomioitava ja palvelut järjestettävä
- Lähiverkoston kartoitus ja verkoston täydennys tarvittaessa

Asiakkaana lapsi – vai koko perhe?

- Kun lapsi sairastaa asiakkaana on koko perhe – sairastuminen/vammautuminen vaikuttaa kaikkiin perheen jäseniin
- Perheen kokonaistilanteen huomioiminen on tärkeää
 - Huomioidaan koko perhe riippumatta siitä, kenen jäsenen kautta perhe on tullut piiriin
 - Miten vanhempia tuetaan jaksamaan?
 - Miten sisarukset jaksavat?
 - Miten sisaruksia tuetaan, jos vanhemmat uupuneet?



"Kun aikuiset kysyy
meidän kaikkien lasten
kuulumisia, se tuntuu
hyvältä. Siitä tiedän,
että ne pitää kaikkia
meidän lapsia yhtä
tärkeinä."

-Sijaisvanhempi

Perhe ei ole biologiaa

- Kuka määrittelee perheen ja miten perhe määritellään
- Perhe systeeminä (roolit ja vuorovaikutus perheessä)
 - Sijaisperheissä voi olla sijoitettujen lasten tai nuorten lisäksi sijaisvanhempien biologisia tai adoptoituja lapsia
 - Erityisesti pitkäaikaisessa perhehoidossa lasten välille muodostuu merkittäviä suhteita – sisarussuhteita
 - Hyvistä suhteista saadaan voimaa, mutta vaikeat tai ilman tukea jäävät suhteet voivat myös aiheuttaa sijoituksen katkeamisen

Perheen arki svengaamaan

- Diagnoosit voivat antaa joitakin vastauksia, mutta...
- Arjen toiminta- ja vuorovaikutustilanteet ovat kasvun perusta
- Vanhemmat tarvitsevat erityisiä taitoja tavallisen arjen sujumiseen
- Luodaan perheen tarvitsema tieto yhdessä perheen kanssa





Lapsen oikeudet kuuluvat kaikille lapsille

- Lapsen oikeudet kuuluvat kaikille lapsille - myös erityislasten sisaruksille ja sijaissisaruksille
 - Kaikilla lapsilla oikeus erityiseen suojeluun
 - Kaikilla lapsilla oikeus tulla kuulluksi ja oikeus kertoa mielipiteensä
 - Kaikilla lapsilla oikeus tasa-arvoiseen kohteluun perheessä, jossa he elävät
- Sisarus joutuu olemaan läsnä haastavissa tilanteissa
 - Hän tarvitsee tukea ja paikan, jossa hänet huomioidaan ja hänen tulee kuulluksi omana itsenään
 - Hän tarvitsee tilaisuuksia puhua myös kielteisistä tunteistaan, joita sisaruus herättää



Lapsen kohtaaminen

- Puhu suoraan lapselle nimellä
- Lapsen osallisuus omaan hoitoon
- Keskity lapsen voimavaroihin ja vahvuuksiin
- Lapsen vahvuuksien etsiminen ja löytäminen
- Ota lapsen mielipiteet ja valinnat
- Kun lapsen asioista puhutaan huomioi lapsen läsnäolo tilanteessa
- Tee tapaamisesta positiivinen: hävitä pelot pois mukavan tekemisen kautta
- Huomio lapsi kokonaisuutena, lapsi ei ole vain liuta yksittäisiä diagnooseja vaan kokonaisuus, jossa kaikki vaikuttaa kaikkeen.



Isät osallisiksi

- Huomioi isä tasavertaisena vanhempana, myös etävanhempana toimiva isä.
- Kannusta isää osallistumaan lapsen hoitoon. Kutsu mukaan vastaanotolle tai tapaamiseen.
- Kysy kuinka isä jaksaa. Kysy isältä lapsesta.
- Sijoita isä istumaan äidin viereen ja yhtä lähelle ammattilaista.
- Kohdista kysymyksiä isälle ja kerro tuloksista tai esim. lapsen saavutuksista.
- Älä vain välitä tietoa lapsen tilasta isän kautta äidille, vaan kysy ja keskustele isän kanssa.

Hyvä ammattilainen havainnoi herkkyydellä

- Ohjaa, neuvoo ja huolehtii, että annettu tieto on ymmärretty
- Kysyy mitä perhe tarvitsee voimaantuakseen?
- Varmistaa, että perheellä on heille kuuluvat etuudet/tuet
- Tekee perheen onnistumiset ja selviytymiset näkyviksi
- Ohjaa ongelmista tavoitteisiin ja ratkaisuihin
- Kartoittaa tuen tarpeet ja ohjaa perhettä tuen hakemisessa
- Kartoittaa perheen tukiverkon ja tarvittaessa viranomaisverkoston
- "Vertaistuki tuo valo elämään silloinkin kun pimeys on kaikkein suurin."

Mitä perhekeskus voi tehdä?

- Huomioida koko perheen perhemuodosta riippumatta (esim. sijaisperhe)
- Tarkastella perheen kaikkia ihmissuhteita (ml. sisarusuhteet)
- Tarjota palveluja ennakoivasti ja moniammatillisesti
- Tuottaa asiakkaalle kokemuksen kuulluksi, nähdyksi ja ymmärretyksi tulemisesta ja arvokkaasta kohtelusta

Koontia työpajan keskustelusta:

- Kommentteja vahvuuksista:
 - Mietityttää: perheet, joissa lapsilla on useita erilaisia diagnooseja -> työntekijä menee perheen asiaan mukaan hyvin intensiivisesti -> tulee äkkiä tarve, että pitää saada kaikki kuntoon
 - Ei kaikille kaikkea palvelua vaan kohdennetusti palvelutarpeeseen
 - Resursseja tarvitaan, silloin kun on monia erilaisia tuen tarpeita
 - Mitä vaihtoehtoja on peruspalveluiden lisäksi? Esim. tukiperheet apuna
 - Tarvittaisiin vapaaehtoistyön koordinaattori -> Yhdistykset hyvänä apuna vertaistuen tarjoamisessa
 - Missä otetaan koko perhe huomioon
 - Sisarusryhmät hyvä käytäntö
 - Diakoninen perhetoiminta; tarkastellaan kaikenlaisia perheitä kokonaisuutena, vanhemmille oma ja lapsille oma työntekijä
 - Maksuttomuus olennaista
 - Toiminnan suunnittelu eri viikonpäiville (myös viikonloppuihin), illoille -> tarvitaan resursseja
 - Perhelähtöisen ajattelun vahvistuminen
 - Työntekijälle hetkeen tarttuminen, työntekijän omien eväiden miettiminen

Koontia työpajan keskustelusta, jatkuu:

- Ennaltaehkäisy ja vertaistuki
- On tärkeää tehdä havaintoja perheistä, vanhemmuuden vertaistuki on olemassa koko ajan
- Kehitettävää: miten saadaan selville, että perhe tarvitsee jotakin muutakin kuin avoimen palvelun
- Palveluohjaus on hyvä kanava
- Toiminnassa, johon on helppo tulla, tulee myös ajatuksia siitä, mitä muuta voisi olla
- Tutuksi tulleelle työntekijälle on usein helpompi puhua
- Etuna: on aina aikaa kysyä, mitä kuuluu – yksilölliselle kohtaamiselle on aikaa
- Kotiin jalkautuva palvelu on tärkeä: silloin erityislapsiperheen arjen kaaos tulee näkyväksi, ja tarvittavia tukipalveluita on helpompi kohdentaa

Lisätietoa

- [Lapsen oikeuksien sopimus suomeksi](#)
- Leijonaemojen "Eriyslapsiperheen näkymätön sisarus" -hanke Facebookissa: <https://www.facebook.com/nakymatonsisarus>
- Sijaisperheiden sisarussuhteet: lasten tarpeista, oikeuksista – ja nakeista. Artikkeliteoksessa [Uudistuva lastensuojelu – kohti asiakkaiden ja ammattilaisten yhteistoimintaa](#), s. 41-50. Terveystieteiden tutkimuskeskus ja hyvinvoinnin laitos, 2018
- www.erityinensisaruus.fi
- www.honkalampi.fi/kehittamistoiminta/perpe-keskus/
- www.leijonaemot.fi
- www.perhehoitoliitto.fi/meidansakki
- www.tukeavanhemmille.fi/perhetuki-verkossa